

Det nya landet - vi jobbar vidare

FÖRSAMLINGARNAS ARBETE MED MÄNNISKOR PÅ FLYKT
2015-2019

Det nya landet

Det du nu håller i din hand är en rapport med fakta kring de medel som funnits inom Svenska kyrkan under tiden 2015-2019 och om hur de använts i arbetet bland asylsökande och nyanlända. Fem reportage ger exempel på vad som kommit ur ekonomiska insatser i församlingarna. Det finns många fler berättelser att lyssna till. Alla kommer inte till tals här.

Mycket förändrades i september 2015 för oss i Sverige, i församlingar och på stiftet. Men den stora förändringen blev för de människor som inte ville eller kunde leva kvar i krigets Syrien, i det totalitära Eritrea, i det fattiga Somalia eller i länder med diktatur eller förnedrande behandling av olika folkgrupper. De gav sig iväg över Medelhavet, genom Saharas öken och på en lång vandring genom Europa med hopp om ett nytt liv, ett annorlunda liv.

Nästan alla församlingar involverades i att möta asylsökande antingen de ville eller inte. Människorna kom, de bodde i tomma kursgårdar, skolor, de bodde inpå knuten. Det handlade om att improvisera och finna lösningar. Svenska kyrkans anställda och ideella fick stor betydelse för kontakten med det svenska samhället. Kyrkomötet avsatte medel till församlingsarbetet omgående. Medel som har gjort det möjligt att arbeta långsiktigt och med kontinuitet. För en del församlingar blev det en kortare tids arbete medan det för andra fortfarande pågår med nya förutsättningar.

Stiftskansliets migrationsteam, Peter Andersson, stiftsdiakon, Henrik Frykberg och Eva Glemme, stiftsadjunkter, har arbetat för att stötta församlingarna på olika sätt. Vi har erbjudit utbildning, utbildningsdagar och varit bollplank samt fördelat de medel som kommit från Kyrkomötet, regeringen och Göteborgs stift. Periodvis har andra kollegor deltagit i arbetet med utbildning av ideella, att lära ut hur man arbetar i projekt och att coacha församlingarna.

Det har varit spännande att följa utvecklingen i församlingarna. Mycket kompetens och erfarenhet har vuxit fram, idéer har förverkligats och lett till viktiga insatser. Vår ambition har varit att vara så nära församlingarna som möjligt, genom besök, coachning och utbildningar. Nätverk och samverkan mellan församlingar och andra organisationer har också berikat det lokala arbetet.

Hösten 2015 fanns en öppen och välkomnande attityd till flyktingar i Sverige men statsministerns tal 24 november 2015 blev en vattendelare som fick stora konsekvenser. Gränserna stängdes, anhöriginvandringen begränsades och en tillfällig asyllag infördes. Efter en tid stängde Migrationsverket asylboendena och församlingarna fick tänka om eller avsluta sitt engagemang. På många orter stannade människor kvar när de fått permanent eller tillfällig uppehållstillstånd.

Det finns i princip ett asylboende kvar i Göteborgs stift och det är Spenshult utanför Halmstad, där både familjer, ensamma vuxna personer och ensamkommande som fyllt 18 bor.

Idag är utmaningen integration. Arbetet i församlingarna har landat i att stötta de som kommit i att komma in i samhället, genom att skapa arbetstillfällen, öppna mötesplatser där nysvenskar och gammelsvenskar kan lära av varandra och mycket mer. Många kristna har sökt sig till kyrkan för att finna en kristen gemenskap i det nya landet. Flera med annan tro har konverterat till kristendomen. Arbetet med de ensamkommande som fyllt 18 har varit intensivt. Pengarna som avsatts de senaste åren har gjort det möjligt för församlingarna att arbeta med dem som kommit till vårt land. Hitta nya arbetsformer, leta sig fram på orörd mark. Från 2020 finns inte dessa medel. Vi hoppas att församlingarna ska kunna jobba vidare ändå och planera in arbetet i den ordinarie verksamheten. På flera håll ser vi att det redan är på gång. Vi på stiftskansliet vill fortsätta att vara bollplank, ordna utbildningar och stötta församlingarna i deras viktiga arbete.

*Eva Glemme
augusti 2019*

Svenska kyrkan & flyktingkrisen

Under 2015 nådde drygt en miljon människor på flykt Europas stränder efter en livsfarlig resa över Medelhavet. Tusentals kom aldrig fram utan dog under överfarten.

En miljon är en bråkdel av de över 65 miljoner människor som är på flykt världen över och som i huvudsak befinner sig i konflikternas grannländer. Samtidigt är det nästan en fördubbling av antalet asylsökande till Europa från föregående år.

Media fylldes av bilder på människor sovande på kalla golv på järnvägsstationer, uttröttade på vandring utmed motorvägar och i överfulla flyktingbåtar. En av de över 3600 flyktingar som dog på Medelhavet under året var den lille pojken Alan Kurdi vars döda kropp flöt i land på en turkisk strand morgonen den 2 september 2015. Bilden av hans

livlösa kropp gav flyktens umbäranden och lidande ett ansikte, vilket kom att engagera många människor världen över.

Ungefär samtidigt blev ödet för människor på flykt en mer påtaglig del av många svenskars och församlingars vardag. I oktober och november nådde nästan 10000 nya asylsökande Sveriges gräns varje vecka. Totalt sökte drygt 163000 asyl i Sverige år 2015 och av dem var cirka 35000 barn som kom tillsammans med sin familj och 35000 ensamkommande barn.

Många platser gjordes om till asylboenden. Då Migrationsverket i vissa fall inte kunde hitta boenden erbjöd kyrkor sovplatser på kyrkbänkar och golv. Många frivilliga engagerade sig i olika organisationer och nätverk för att möta de akuta behoven.

Svenska kyrkans församlingar utökade befintlig verksamhet eller mobiliserades till nya insatser inom några få dygn.

Cirka en tredjedel av pastorat och församlingar med egen ekonomi har uppgett att de utöver egna medel även tagit del av öronmärkta bidrag via den nationella nivån och stiftet. Största delen av de bidragen har kommit via beslut i kyrkomötet. En del utgjordes också av statliga medel som Svenska kyrkan fick efter regeringsbeslut 2015 och 2016. Vissa stift har anslagit egna medel till församlingarnas arbete.

Den nationella nivån i Svenska kyrkan har också initierat olika utbildningssatsningar för att stödja församlingarnas arbete.

Fakta: Migrationsverket

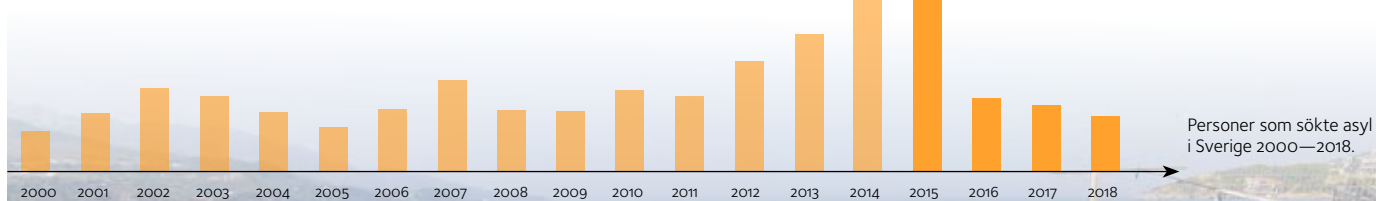

FOTO: IOCC/APOSTOLI/ACT ALLIANCE

Stöd från Kyrkomötet

2016 förstärktes Svenska kyrkans arbete med asylsökande och flyktingar med 75 miljoner kronor. Det var 2015 års kyrkomöte som beslutade om medlen, mot bakgrund av den allvarliga flyktingsituationen i världen och behovet hos ett ökat antal asylsökande och nyanlända i Sverige.

Den största delen av pengarna gick till arbetet i stift och församlingar.

20 miljoner gick till det internationella arbetet och resterande 8,8 till olika typer av nationella utbildnings- och utvecklingsinsatser.

I församlingarna har pengarna använts till en bredd av insatser. Vanligast är språkträning, öppna caféer och mötesplatser. Samhällsinformation, läger och kulturella aktiviteter till stöd för en meningsfull tillvaro är också vanliga, likaså hjälp med myndighetskontakter. Insatser för ensamkommande barn, praktikplatser för nyanlända och utbildning och stöd till volontärer förekommer också.

En betydande del av medlen har använts till projektjänster för att möjliggöra församlingarnas verksamhet. Stiftet har använt pengarna

till resursförstärkning i stiftsorganisationen, utbildningssatsningar och samlingar för personal och ideella.

Verksamheten för asylsökande och nyanlända i församlingarna finansieras främst genom egna medel. De extra pengarna från kyrkomötet har gett en ytterligare skjuts till arbetet. Totalt fick 298 församlingar stöd 2016.

2016 beslutade kyrkomötet om ett stöd på 60 miljoner per år i tre år framåt. Långsiktighet var en viktig princip vid fördelningen, som gav församlingar och pastorat totalt 31 miljoner. Varje stift beslutade hur medlen avsedda för arbetet med asylsökande och nyanlända i församlingar och pastorat skulle fördelas inom stiftet. Verksamheten har berikat asylsökandes vardag, ökat deras möjligheter att förstå det svenska samhället och stärkt kontakterna mellan orsbor. Arbetet har också lett samverkansformer och bättre samarbete med myndigheter och andra frivilligorganisationer.

FOTO: TORGNÝ LINDÉN

Göteborgs stifts migrationsteam. Fr v Peter Andersson, Eva Glemme, Henrik Frykberg.

Genomförda utbildningar för församlingsarbetare 2015–2019

Göteborgs stift har under denna period satsat på utbildningar, konferenser och inspirationsdagar för dem som arbetar med asylsökande och nyanlända, både som anställda och ideella.

I början var det viktigt att göra en lägesbeskrivning och se vad Svenska kyrkans församlingar behövde göra i denna nya situation. Frågan ställdes till kommunerna hur de såg på församlingarnas uppgift.

Vissa tillfällen inriktades på att ge de engagerade nya verktyg och kunskap för att möta de som kommit till vårt land.

På Helsingborgs folkhögskola anordnades flera kurser som riktades till anställda för att fördjupa kunskapen kring att arbeta med

människor på flykt och med integration.

Behovet av kunskap kring det psykosociala arbetet och att vara ett psykosocialt stöd för människor ökade över tid.

Några församlingsanställda gick utbildning på nationell nivå tillsammans med Röda korset och Rädda barnen.

På stiftet anordnades flera kurser i detta ämne. Under hösten 2017 åkte en coach ut till församlingarna och höll kurser på lokalplan.

Svenska kyrkan har under denna period mer och mer blivit en samhällsaktör och ökat samarbetet både på lokal- och stiftsplan med kommuner och andra organisationer.

3,5 miljoner per år till lokala projekt

Göteborgs stift har blivit tilldelat ca 5 miljoner per år från Kyrkomötet. Av dem har ca 3,5 miljoner gått till lokala projekt som pastorat och församlingar har sökt bidrag till. Ca 1,5 miljoner har använts till att stärka Göteborgs stifts arbete, vilket innebär en 100-procentig stiftsadjunkttjänst 2019 samt kurser och utbildningar.

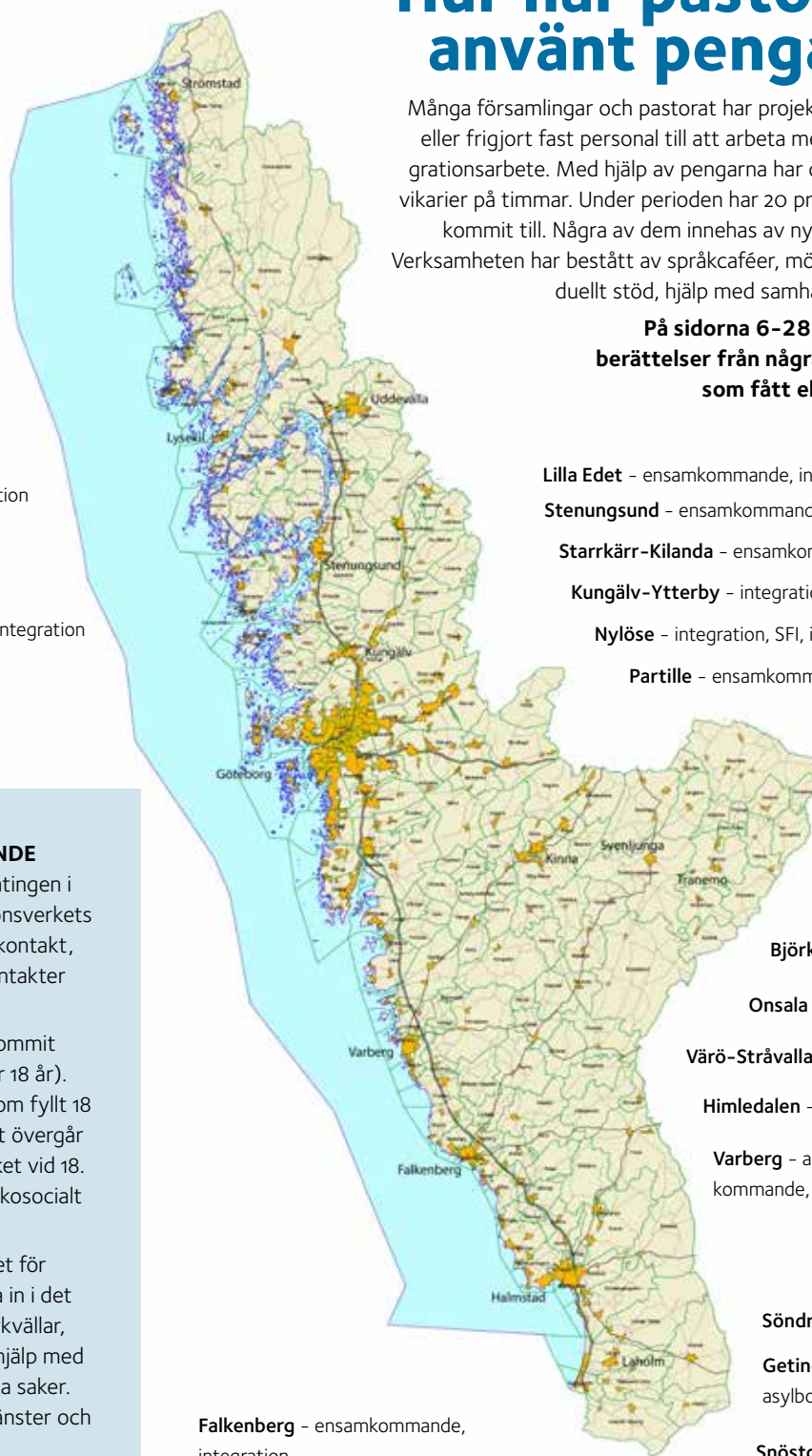
Stiftet avsatte egna medel under tre år

Göteborgs stift har avsatt 8 miljoner under tre år till människor i utsatthet. Pengarna har till stor del gått till församlingarnas flyktingarbete men också till annan utsatthet.

Hur har pastoraten använt pengarna?

Många församlingar och pastorat har projektanställt personal eller frigjort fast personal till att arbeta med asyl- och integrationsarbete. Med hjälp av pengarna har de kunnat anställa vikarier på timmar. Under perioden har 20 projektanställningar kommit till. Några av dem innehåller av nyanlända personer. Verksamheten har bestått av språkcaféer, mötesplatser, individuellt stöd, hjälp med samhällskontakter mm.

På sidorna 6–28 kan du ta del av berättelser från några av de pastorat som fått ekonomiskt stöd.

Strömstad – ensamkommande

Tanum – asylsökande, integration, ensamkommande

Munkedal – asylsökande

Uddevalla – ensamkommande, integration och interreligiöst arbete

Lysekil – asylsökande, integration, ensamkommande

Ljungskele – ensamkommande

Orust – ensamkommande

Tjörn – asylsökande, integration, ensamkommande

Torsby – integration

Lundby – ensamkommande, integration

Torslanda-Björlanda – integration

Backa – asylboenden, integration

Västra Frölunda – asylsökande, integration

Mölnålar – asylsökande

Lilla Edet – ensamkommande, integration

Stenungsund – ensamkommande

Starrkärr-Kilanda – ensamkommande

Kungälv-Ytterby – integration, ensamkommande

Nylöse – integration, SFI, interreligiöst arbete

Partille – ensamkommande

Kind – Asylboenden, integration

Björketorp – asylboende

Onsala – ensamkommande

Värö-Stråvalla – ensamkommande

Himledalen – asylboende

Varberg – asylboende, ensamkommande, integration, SFI

Söndrum-Vapnö – asylsökande

Getinge-Oskarström – asylboende, integration

Snöstorp – asylboende

Hök – integration

Falkenberg – ensamkommande, integration

Halmstad – asylsökande, integration, ensamkommande

ASYLSÖKANDE OCH ASYLBOENDE

Den som sökt asyl i Sverige bor antingen i eget boende (EBO) eller i Migrationsverkets anläggningsboende (ABO). Social kontakt, kläder, språkcaféer, myndighetskontakter etc.

ENSAMKOMMANDE Den som kommit ensam till Sverige som barn (under 18 år). Det största arbetet är med dem som fyllt 18 år och ännu inte fått asyl. Ansvar övergår från kommunen till Migrationsverket vid 18. Här behövs stöd med boende, psykosocialt stöd, fritidsaktiviteter etc.

INTEGRATION Finns med i arbetet för att hjälpa de nyanlända att komma in i det svenska samhället. Kan vara kulturkvällar, mötesplatser, språkundervisning, hjälp med myndighetskontakter och praktiska saker. Integration i församlingens gudstjänster och gemenskap.

INTERRELIGIÖST ARBETE Arbete med dialog mellan olika religioner.

SFI – SVENSKA FÖR INVANDRARE

Språkträning som man får när man fått uppehållstillstånd. Helsingborgs folkhögskola har SFI-rättigheter och arbetar både i Varberg och Nylöse.

Kyrkan kanaliserar det lokala engagemanget

Flyktingströmmen som nådde Sverige 2015 utmanade Svenska kyrkans församlingar att möta stora grupper av människor med stora behov av stöd.

I Tanums församling fanns en förberedelse genom det arbete som påbörjats två år tidigare. En av de drivande var pedagogen Anna Sahlén.

Kommunen gjorde en deal med en camping i Grebbestad. De hade förläggning från september till slutet på april i tre år från och med 2013. Och då bara fanns de här, 200 flyktingar på en camping, och lokalbefolkningen var där och försökte hjälpa till, men det blev inte riktigt nån ordning. En präst och en assistent var där och försökte stötta, men kyrkan hann inte riktigt med, säger Anna Sahlén.

2014 fick pastoratet besked om att det skulle komma en ny grupp flyktingar. På sommaren vill campingen ha vanliga gäster, och Tanums kommun fick inhysa flyktingarna på annan plats. Då ville kyrkan finnas med i bilden. Anna Sahlén fick utrymme i sitt schema några timmar en dag i veckan för att skapa kontakter med de asylsökande, och hörde av sig till kommunen för att se hur kyrkans resurser bäst kunde tas till vara.

– En del kom hit med alla sina tillhörigheter i en plastpåse, och det fanns behov av varma kläder. Vi har ju samlat in kläder i tjugo års tid, så vi tänkte att vi kunde bidra med det. Vi fick ganska snart en central roll, och såg att alla ville lära sig svenska, så vi startade språkcafé på plats i campingens restaurang som de hade som uppehållsrum.

ANNA SAHLÉNS UPPGIFTER med asylsökande utökades snart till en dag i veckan. När det kom en möjlighet att söka pengar för flyktingarbetet 2015 anställdes en person för att ta över en del av Annas arbetsuppgifter i barnverksamheten.

– Hösten 2015 började vi där behovet var störst just då, och vi hade erfarenhet från ett år med språkcafé, utdelning av kläder, hjälp att kontakta migrationsverket, och få in barn i skolan. Rektorerna i skolan hörde att vi var engagerade, de ville ha hjälp att kontakta föräldrarna så fort som möjligt. Barnmorskor på mödravårdscentralen hörde av sig, de ville

komma ut och träffa mammorna, och undrade om Anna kunde koordinera det också. Kyrkan blev som spindeln i nätet, berättar Anna Sahlén.

Det stora engagemang som syntes runt om i landet fanns även i Tanum. Många volontärer ville engagera sig, och tack vare att Anna är ett känt ansikte med ett stort kontaktnät blev hon en naturlig samordnare.

DET ÄR INTE i första hand ”kyrkfolket” som har anmält sig som volontärer. Ibland är det en allmän önskan att hjälpa till, ibland har det kommit konkreta förfrågningar. Anna har tagit fasta på att uppmuntra det som människor vill göra, även om hon själv kanske hade gjort på ett annat sätt.

– En kvinna hörde av sig och sa att hon inte ville hjälpa till i någon aktivitet eller ha en relation med någon, men hon kunde tänka sig att skjutsa med sin bil. Visst, helt ok. Då ordnade vi så att hon kunde köra dem som behövde handla. Men det är klart att de pratade i bilen, och nu har hon naturligtvis fått relationer med människor och är jätteengagerad, säger Anna och skrattar.

Traditionellt har det mest varit äldre som engagerat sig i ideellt i kyrkan, men de senaste åren har det svängt. Nu är det ett brett spann från 25 år och uppåt som Anna har slussat in i olika uppgifter. En del har blivit överraskade över hur mycket positivt kyrkan bidrar med, och några som tidigare gått ur kyrkan har berättat för Anna att de tänker bli medlemmar igen.

SAMTIDIGT SOM PASTORATET hade bestämt sig för att satsa personalresurser för flyktingarbetet var det svårt att planera långsiktigt, eftersom de inte visste hur många flyktingar som skulle bo i kommunen.

– Pengarna från stiftet sökte vi årsvis. Om alla asylsökande skulle flytta i maj, och vi hade fått pengar för ett

Hur har församlingens identitet och inriktning påverkats av integrationsarbetet 2015-2019?

De senaste två åren har vi jobbat mycket med en ny pastoratsstruktur, och tillsammans med integrationsarbetet har det lyft flera frågor om vår identitet. Vi har lyckats frigöra oss från mycket av det rutinmässiga traditionella församlingsarbetet och fått se att vi har en ny vardag att förhålla oss till. En nöd som har blivit synliggjord och ett behov som måste få gå före annat. En erfarenhet är att människor, medlemmar i församlingen, vill engagera sig för sina medmänniskor, men inte självklart gå in i kyrkans strukturer. Vi måste hitta sätt att fånga upp det engagemanget.

Hur planerar ni framåt utifrån erfarenheterna från perioden?

Integration och tillhörighet är så mycket mer än att komma som ny svensk. Samverkansarbetet med kommunen har varit väldigt positivt, och vi vill jobba ännu mer med samverkan med övriga samhället för att fortsätta vara trovärdiga, och för att kunna vara en aktör att räkna med. Vi satsar på idéburet partnerskap, till exempel med en gymnasieskola, där vi bidrar med lokaler och hela bygden gynnas på sikt. Vi är ålagda att vara en kyrka i tiden. Vi kan inte tillåta oss att gå tillbaka till hur det var tidigare, men det är en lång process att få alla att berörda att komma i fas.

MADELINE MYRSTRÖM-KAMB
Kyrkoherde i Tanums pastorat

FOTO: ANNA SALÉN

"CLOWNER UTAN GRÄNSER"

– show och workshop för ensamkommande ungdomar.

re, en integrationssamordnare och tre personer som tar emot de som ska bo här permanent och hjälper dem med sitt boende, kök, tvättmaskiner och sånt, säger Anna Sahlén.

FÖRUTOM UNDER turistsäsongen är Grebbestad ett litet, lugnt och tyst samhälle. På campingen är det flera kilometer till närmaste affär, och det är förståeligt om det känns ensamt för de nyanlända.

De flesta av de asylsökande som först placerades på campingplatsen har valt att flytta tillbaka till Grebbestad när de har fått sitt uppehållstillstånd.

– Många svenskar har tagit stort ansvar här, inte bara med kläder och saker, utan till exempel att ta med någon ut och åka skridskor för första gången i livet, eller åker lång väg för att rasta sin hund vid campingen och samtidigt få möjlighet att prata med folk. Vi ordnar fester, mat musik, bara för att ha det trevligt. Jag tror att många av de nya känner att de har blivit väl omhändertagna.

AV DE ASYLSÖKANDE som kommer till Tanum är de flesta muslimer. Anna upplever att hon blir mött med stor respekt när hon berättar om kyrkan och att hon är troende, och det har också gjort henne mer frimodig. I samtal med någon som berättar om sin situation kan Anna säga att hon ber för den andre, och det betyder ofta mycket.

– Jag tycker att de har ett annat bemötande och respekt mot mig än någon som är öppen med sitt "icke-troende". Även om vi inte har samma religion så delar vi ett förhållningssätt och ett språk. Jag har aldrig stött på att någon på grund av sin tro inte vill följa med till församlingshemmet eller till kyrkan. Jag har till och med blivit uppmanad av besökare på språkcaféet: nu är det dags att du

visar oss kyrkan Anna, vi har aldrig varit inne i kyrkan!

TANUMS KOMMUN ÄR stor, med sju samhällen. SFI finns bara i centralorten Tanumshede, vilket gör att många flyktingar bor här, eller i Fjällbacka. Just nu finns det inget boende för asylsökande, utan det är antingen kvotflyktingar, eller de som har placerats av migrationsverket, eller på eget bevåg har flyttat tillbaka. Många går på SFI och är inne i etableringsperioden på två år. Den perioden är redan slut för de som kom 2014-2016.

– I Grebbestad och Tanumshede är man mycket öppna, man är vana vid att samhället förändras av turister sommartid, vi har folkhögskolan i Grebbestad, och vi har inflyttning. Däremot i inlandet, så ser man att det finns många fler som vill ha det "som det alltid har varit", berättar Anna Sahlén.

Just då, när så många ville engagera sig, hösten 2015 startades en facebookgrupp som heter Tanum för tolerans och mångfald. Den gruppen är fortfarande aktiv och har varit till stor hjälp även för kyrkan, både för att knyta kontakter och för att berätta om sitt arbete.

HITTILLS HAR DET varit fullt fokus på det utåtriktade arbetet, och Anna Sahlén vill att flyktingarbetet framöver också ska bli en naturlig del i resten av pastoratets verksamhet. De mötesplatser som startades för flyktingarnas skull är ofta lika användbara för de gamla församlingsborna.

– Jag trodde och hoppades att arbetet skulle ge större genomslag i kyrkorna, men jag vet inte varför. Jag kände nog en outtalad press från ledningen i kyrkan att det måste synas på besökarantalet i gudstjänster att det är kyrkan som står för det här arbetet. Jag tänkte att det var så man mätte. Men personligen tyckte inte

helt år, fick vi inrikta oss på ett annat slags arbete. När campingboendet stängde för sommaren hade vi redan börjat inrikta oss mer på ett församlingsförankrat integrationsarbete. En gång i månaden har vi temakvällar som är en öppen verksamhet, ofta med fokus på ett land. Handlar det till exempel om Syrien så tar vi in människor från Syrien som hjälper till att laga mat, några gör en bildvisning, några tar fram musik, och några modiga förbereder dans. Man ska få använda alla sinnen, säger Anna med ett stort leende.

– Det är ett sätt att bli av med fördomar, vi kan få höra att det inte bara är ett land i krig, och de får en chans att minnas bra saker. Att de får vara stolta över sitt ursprung. Det kan komma människor från Uddevalla eller Strömstad som kanske var i Syrien på sjuttioalet, och så tycker de det är roligt att komma och lyssna. Temakvällarna har blivit en succé!

En huvudanledning till att arbetet med flyktingar i Tanum fungerar bra är det nätverk av organisationer som till stor del har byggts upp av Svenska kyrkan.

– I början fanns det bara en person i kommunen som jobbade med de här frågorna, men det har ju växt enormt. Nu finns det en integrationsutveckla-

”Även om vi inte har samma religion så delar vi ett förhållningssätt och ett språk.”

jag att det var det viktigaste. Om du går upp i affären här och frågar folk om de känner till kyrkans flyktingarbete, och Anna Salén, du vet jag kan knappt gå och handla här för det tar så lång tid! Jag måste stanna och prata med alla, och det är något väldigt positivt, betonar Anna.

– Men nu känner jag att det är dags att skapa till exempel inkluderande mässor. Vi har inget asylboende längre, och vi riktar tankemässigt in oss på integration. Vi har folk som är nyfikna på kyrkan. Vi har klasser på SFI, med både kristna och muslimer, som har bett att få gå på studiebesök i kyrkan. En termin avslutade vi undervisningen med att sätta oss i kyrkan och lyssna på lunchmusiken. Även av troende muslimer fick jag höra att det var så fint, och ”här möter jag Gud”. Det var ett mervärde för dem.

– Jag har prästerna med mig på att skapa någon form av gudstjänst som verkligen bjuder in alla. Blir det bra kan vi tänka oss att göra alla gudstjänster mer inkluderande. Nu har vi en stor grupp etiopier och eritreaner som är ortodoxa kristna, och de åker till Göteborg för att fira gudstjänst. De har önskat att få låna kyrkan

ibland, och det får de, men det blir aldrig av. Jag tror att ett bekymmer är att de vill ha med sig en ortodox präst också. Det hade varit fantastiskt om vi kunde ordna det, för de är ju jobbigt för dem att ta sig till Göteborg varje gång.

PASTORATET HAR BLIVIT större sedan 2018, och nu sammanfaller det geografiskt med kommunen. Kommunikativt har det gjort saker lättare, men det är en stor yta att åka runt på. Totalt har pastoratet en heltidstjänst för flyktingarbete, fördelad på två personer. I år har flyktingarbetet mindre budget, men Anna har fått ett löfte om att fortsätta på samma sätt som tidigare.

– Nu är det liksom ingen återvändo. Min tjänst är församlingspedagog, men utåt presenterar jag mig som integrationssamordnare. Det är också det vi har sökt pengar för.

I år har pastoratet tänkt att starta ett diakonalt center i Grebbestad, som inkluderar en ”hjälpbyrå”. Det kan vara att någon behöver hjälp att hitta en lägenhet, eller att kontakta Försäkringskassan när de inte har fått sina pengar. Genom att sitta ner tillsammans med någon på Hjälpbyrån kan man fixa enkla ärenden som kunde vara jättesvåra om de skulle göra det på egen hand. Anna Sahlén menar att det inte kommer att ta arbete från kommunen, utan fungera som en sluss, så att människor kommer vidare. Det ska också finnas själavård och juridisk rådgivning.

- VI HAR VÄLDIGT bra kontakt med kommunen och vet var gränserna går för varandras ansvar. Några få gånger har det blivit lite problem, som när ett antal ensamkommande fyllde 18 år och inte hade fått asyl. De var tvungna att byta skola och flytta till Vänersborg, och det tyckte vi inte var bra, så vi ordnade bostad åt dem, utan att kommunen var med. Jag har förstått att vi antagligen är unika med vårt nätverkande med kommun och föreningar, men för mig är det helt naturligt och självklart, säger Anna Sahlén.

TEMAKVÄLL TURKIET tillsammans med Tanums kulturförening.

FOTO: ANNA SALÉN

FOTO: ANNA SALÉN

Språkverkstaden öppnar dörren till samhället

I källaren till Bergsjöns församlingshem sitter ett tjugotal personer runt ett hästskoformat bord och pratar om månader och årstider. Är det egentligen vinter eller vår i Göteborg just nu? Att det är alldeles för kallt är alla ändå överens om.

DET SOCIALA ÄR EN MOTOR FÖR SPRÅKINLÄRNINGEN

De flesta eleverna på ENVIS har väldigt små sociala nätverk i Sverige. Här hittar de ett positivt sammanhang, och många gånger är det precis vad det handlar om. Det går nästan inte att lära sig ett språk utan ett socialt sammanhang, och samspelet i gruppen fungerar förvånansvärt bra, enligt Andrea Bruzelius. Trots att eleverna kommer från många olika bakgrunder och pratar många olika språk, så knyter de an till varandra.

Gruppen runt bordet, som mest består av kvinnor, är språkelever från Basåret i projektet ENVIS. De träffas här på vardagarna för att lära sig svenska. ENVIS står för En väg in i det svenska samhället, och är ett integrationsarbete i samverkan mellan Helsjös folkhögskola, Erikshjälpen Second hand i Kortedala och Svenska kyrkan i Bergsjön, Kortedala och Örgryte.

Upprinnelsen till ENVIS kommer från Helsjös folkhögskola. Där hade man en idé om att erbjuda svenska för invandrare, SFI, som en del av sitt folkbildningsuppdrag. Förut var det kanske de som inte hade gått färdigt grundskolan som gick på folkhögskola, men i dag är motsvarande grupp de utrikesfödda, de som har liten eller ingen utbildning. När Helsjön insåg att de som hade behov av SFI inte fanns runt Horred, där folkhögskolan ligger, tog man kontakt med församlingar i Göteborg. Att det blev Bergsjön och Kortedala berodde på att de var kända som församlingar där det hände mycket. Bergsjöns församling har alltid haft ett stort integrationsarbete, som hänger ihop med att det är en, i svenskkyrklig mening, väldigt speciell miljö. Väldigt få bergsjöbor har sina rötter i Sverige.

Det fanns också en kontakt via församlingsherden Andreas Pervik, som tidigare hade jobbat på Helsjön.

ANDREA BRUZELIUS HAR sedan 2016 varit anställd som samordnare för ENVIS, med finansiering från Göteborgs stift.

– Det här är mitt drömjobb! Långt innan jag hörde talas om detta drömde jag om att ha ett sånt här jobb. När jag kom in i det var inget klart, det fanns några tagna kontakter men det har varit jättekul att kunna vara med och utforma och starta upp nåt sånt här. Det är ju något tillfredställande med att bygga något nästan från noll. En pionjärkänsla som är väldigt kul.

Från början skulle min tjänst vara en halvtid, men det visade sig snabbt att det behövdes mer. Ett par SFI-lärare från Helsjön åkte in hit till Göteborg, och både de och jag hade undervisning. Tidigare undervisade jag på Komvux, och mjukstartade mitt arbete här som lärare. Dels fick jag bilda mig en uppfattning om SFI, och dels fick jag bekanta mig med problematiken hos eleverna. De var på en utbildningsmässig ännu lägre nivå än de elever jag hade haft på Komvux, och för mig var det bra att först möta

ANDREA BRUZELIUS är samordnare
för Envis i Bergsjön

”De flesta har redan misslyckats på SFI, och behöver ett nytt sätt att arbeta med svenskan.”

SFI-betyg, men det blev krångligt gentemot kommunen. Andrea Bruzelius beskriver det som ”lite meckigt”.

– Problemet löste sig av sig själv, genom att de flesta inte var på den nivån, de var så långt ifrån att ta ett SFI-betyg, säger hon.

– Vi är ju formellt en folkhögskola, och behöver inte förhålla oss till Skolverket. Vi har Folkbildningsrådet som motpart. När det gäller hur vi lägger upp undervisningen är vi friare än den kommunala skolan.

BAKOM ENVIS FINNS en styrgrupp som består av rektorn på Helsjöns folkhögskola, församlingsherdarna i Kortedala och Bergsjön samt samordnaren Andrea Bruzelius. De har hand om budget och styrning. Samordnaren håller i driften, och fungerar mycket som studierektor. Det är mycket myndighetskontakter, framförallt med socialtjänsten, elevärenden och schemaläggning.

– Vi har enskilda upplägg, där tio personer åt gången gör praktik på Erikshjälpens second hand-butik, berättar Andrea.

– Bergsjöns församling har varit med och startat Erikshjälpens butik i Kortedala, och en del av förtjänsten från butiken går till Bergsjöns församlings ungdomsverksamhet.

I Bergsjöns församlingshem ryms också Textilateljén, en verksamhet som fanns före Envis, men har blivit en del av projektet. Där finns personer som är elever på folkhögskolekursen Basåret, men det finns också elever som bara är en del av Textilateljén.

– Sen har vi Språkverkstan här också, som Bergsjön och Örgryte församling har tillsammans. Örgryte

dem som lärare. Som samordnare visste jag då vad vi hade att vänta oss, säger Andrea Bruzelius.

ANDREA BRUZELIUS BERÄTTAR att det är tre kategorier som kommer till ENVIS. För det första är det de som har väldigt låg utbildningsbakgrund. De kan inte klockan, de kan inte läsa eller skriva på något språk. De har aldrig gått i skolan och de är äldre. Hos dem är utmaningen att vid 55 års ålder inse att ett streck på ett papper faktiskt kan betyda något för alla andra runt omkring i samhället. Det är väldigt svårt, och då klarar många inte SFI. SFI bygger på progression, och visar man ingen utveckling förlovar man till slut rätten att gå där.

– Det var de som till slut kom till

oss, säger Andrea. De som inte längre var berättigade till studier och som var långt från arbetsmarknaden.

Den andra kategorin är personer som har varit hemma väldigt väldigt länge av framför allt ohälsoskäl. Det vanligaste är psykisk ohälsa av olika slag, men det kan också vara att man har sjukdomar av olika slag, diabetes, artros, man är sjuk på diverse sätt, har varit sjukskriven i perioder och har inte längre rätt till sfi.

– Tredje kategorin är de som har varit hemma med barn väldigt länge. De kan ha funktionshindrade barn eller att väldigt många barn. När man kom till Sverige har man fått barn väldigt tätt och aldrig egentligen kommit ut i samhället.

Från början ville Helsjön ge

har varit en samverkanspartner, till exempel med en diakon som har varit med i verksamheten. Det är inte bara som ett öppet språkcafé. Det ingår en uppgift man ska utföra.

HELSJÖNS FOLKHÖGSKOLA HAR i princip en filial i Bergsjön med anställda lärare. Tre personer är anställda tillsvidare, två på timmar. Det har blivit tydligt att målgruppen kommer att finnas här på lång sikt. Det som från början var ett projekt är nu en permanent verksamhet.

– Långsiktigheten är solklar, vi vill ju fortsätta driva detta, och utveckla arbetet. Det är inte rimligt att lägga ner det nu, säger Andrea.

– Det var tydligt redan från början att det fanns ett konkret behov. Stadsdelarna är fulla av människor som inte har tillgång till SFI via kommunen. En anledning till att det blev ett så akut behov av att ha en samordnare var att de flesta inskrivna har kontakt med socialtjänsten. Jag har jättemycket samtal med kommunens handläggare, med tolk och med de personer som ska gå här. Folk har inte egen försörjning, och för att få försörjningsstöd måste vi ha en relation till kommunen. När folk ska lotsas ut i samhället blir det också mycket kontakt med socialstyrelsen och kanske också med arbetsförmedlingen, för att hitta en plan vidare.

VID HÖSTTERMINENS BÖRJAN 2018 var 48 personer inskrivna på basåret, och ytterligare ett femtontal i språkverkstan. Eftersom det är en öppen verksamhet är det en blandad grupp, med både nyanlända och papperslösa. Alla vill inte bli registrerade. Från Erikshjälpen kommer just nu fem personer för att läsa SFI på arbetstid. Totalt är det runt sjuttio personer som berörs av verksamheten.

Upptagningsområdet har varierat väldigt, till största delen kommer folk från nordöstra Göteborg, många förstås från Bergsjön, men de flesta från

Angered. Det beror delvis på vilka handläggare som engagerar sig, och om de tycker att Envis är en bra verksamhet. Andrea berättar att det ofta är via sin handläggare som människor för kännedom om Envis.

– Sen har vi enstaka från Kallebäck, Frölunda och andra delar av Göteborg. Då handlar det om att de känner någon som går här redan. Generellt sett är detta den grupp av människor som är absolut svagast i vårt samhälle. Vi har inte missbrukare eller såna som suttit i fängelse, men det är de som är längst ifrån det etablerade samhället på alla andra plan.

Fördelningen brukar vara på drygt 85 procent kvinnor och 15 procent män. De yngsta är födda i mitten av 70-talet. De flesta är 60-talister. De allra flesta har någon slags hälsoproblem, fysiskt, psykiskt eller båda. De är inte födda i Sverige. Även bostadslösa är inskrivna.

– Först nu börjar vi märka syrier och andra nytilkomna invandrargrupper som söker sig till oss. Rent krasst är det så att det tar ett tag innan de blir så utslagna att de kommer hit. Till en början har man hjälp av etableringsprogram, det är när samhällets insatser börjar tryta som man hamnar i den här desperata situationen. När man tänker på de grupper av somalier, irakier, kurder, vietnameser, som är de vi har haft flest av, så handlar det om dem som redan i sitt hemland är resurssvaga och utsatta. Kommer man från Syrien så har man oftast lite mer utbildning, lite mer resurser i bagaget.

DET FINNS ETT kösystem, och det är också en av Andreas arbetsuppgifter. Skolan har primärt intag inför augusti, men också i början av vårterminen. Det finns två grupper, den ena är för dem med ingen utbildning alls och en som heter SFI-spåret, för dem som är mer litterata och har närmare till ta ett SFI-betyg.

– Om vi har en person med noll år

TEXTILATELJÉN I BERGSJÖN

fungerar som arbetsträning, och många deltagare har siktet inställt på att arbeta med något liknande.

Språkträning är inte det primära, men många kombinerar till exempel en dags praktik i textilateljén med två dagar på basåret. Det är en populär verksamhet just för att man får mycket språkförståelse.

ULLA-BRITT WIEDEL är lärare på basåret.

i utbildningsbakgrund som önskar en plats på 25 procent, då kan jag se att vi kanske har en plats på 25 procent. Jag tar in den sökande på intervju med handläggare och tolk, och kollar vad socialtjänsten har för önskemål och vad den sökande har för önskemål, och det kan vara väldigt olika.

Ibland är målet att man vill ta ett betyg, eller att man måste vara tillräckligt bra på svenska för att kunna gå vidare till praktik. Ibland är målet att bara komma utanför dörren.

– Vi hade en naiv tro att vi skulle ta emot de här personerna, utbilda dem, och sen skulle de gå vidare på något sätt, säger Andrea och ler.

– Men ibland är det så att det är hos oss man för första gången finner någon slags trygghet, och då vill man inte lämna. Vi har fått arbeta sakta, sakta. Först var det lösa kurser, sen

blev det basåret som var tänkt mer som en sammanhållning, med basämnen som matematik och naturkunskap. De flesta har redan misslyckats på SFI, och behöver ett nytt sätt att arbeta med svenskan. Då bestämde vi att vi inom ramen för basåret skulle ha profilerna demokrati och samhällskunskap, och rörelse och hälsa. Och det handlar inte om att vi tränar för maraton, utan snarare promenader och att man lär sig att äta hälsosamt, berättar Andrea.

– Vi besöker ställen där våra elever normalt sett inte känner sig bekväma. Det är svårt att förstå, men vi har haft personer som inte har vågat komma till oss för att de har behövt åka två hållplatser med spårvagnen. De har aldrig åkt kollektivt ensamma. Då handlar det om så enkla saker som hur åker man spårvagn, hur läser

man tidtabellen för att ta sig från A till B.

I PROJEKTET JOBBAR man med svenska på alternativa sätt för de som har haft väldigt svårt med undervisningen tidigare. En musikpedagog från Bergsjöns församling finns med mycket. Diakonerna från församlingarna går in och stöttar med samtalsstöd, och har i praktiken fått en kuratorsfunktion.

– Jag har alltid ett utskrivnings-samtal tillsammans med socialtjänsten och arbetsförmedlingen, där vi planerar hur varje person ska gå vidare. För de som har fått ett betyg från oss är det ju enklare, det är mer givet att man går vidare till jobb. Sen finns det andra där vi kan se att, ok, du har inte fått något SFI-betyg, men du har ändå förbättrat din svenska, och ditt välbefinnande, och då finns det några kommunala alternativ, till exempel något som heter talangutbildningar som är en sorts yrkesutbildningar. Det är aldrig så att vi bara släpper en person, säger Andrea.

Det finns ju potentiella spänningar i detta med religiös tillhörighet. Majoriteten av deltagarna är muslimer, men det finns även kristna från mellanöstern och buddister.

– Vi har fått fundera en del på hur vi gör när människor behöver tvätta sig innan de ska be, hur gör vi rent praktiskt? Hur mycket ska religionen få vara en del av skolan? En del kanske känner en press, om de andra ber fem gånger per dag så kanske jag också borde...

DET FINNS ELEVER som inte lyssnar på musik, men som ändå går i vår verksamhet och deltar glatt i alla delar. Ibland uppstår det konflikter, men generellt tycker jag inställningen från deltagarna är väldigt positiv, menar Andrea.

– I Mellanöstern är religionen väldigt identitetsbärande för alla grupper. I de grupper vi har här är religion

”Samhället kommer att se ut så här, och då är det så här vi måste jobba.”

viktigt för de flesta. Den bild vi har av islam, generellt, är ofta en politisk islam, eller islam från mellanöstern. Vi har ju också somaliska muslimer, och för eleverna här är faktiskt islam något så vardagligt att många av dem vet inte ens vad som står i koranen. De är kulturella muslimer, de ber sina böner, de har sin kläder som är lika mycket ett kulturellt uttryck som ett religiöst, ungefär som att vi har jeans, förklarar Andrea.

– Jag hade religionsundervisning i en av klasserna och skulle förklara vad sekulariserad var - det var jättesvårt! Jag fick försöka förklara att då tror man inte på Gud, och det var en somalisk kvinna som frågade: men vad gör ni då när det inte finns någon annan att få hjälp av överhuvudtaget? Vi är alla människor och funderar över existensiella frågor, och det är inte säkert att det är så politiskt för alla som är muslimer heller. De flesta är pragmatiska, även om vi har människor från olika religioner i samma grupp är de ju inte intresserade av att leva i ständig konflikt. Man är tvungen att samarbeta kring micron vid lunchrasten.

FÖR KYRKAN SOM organisation menar Andrea Bruzelius att detta arbete är överlevnadsmöjligheten i de här stadsdelarna. Barnen till eleverna får ett positivt intryck av kyrkan, och om kyrkan överhuvudtaget ska finnas kvar i Bergsjön på några generationers sikt, då gäller det att man är en aktör i vardagen.

– Stora delar av världen är inte vana vid att det bara finns en religion, så som vi har haft det i Sverige, historiskt. I Mellanöstern är det naturligt att det finns flera religioner. Det finns en dubbelhet i detta, att på papperet finns det få betalande medlemmar i kyrkan, men Bergsjöns kyrka är ju alltid smockfull med människor. Vi gör ofta studiebesök i kyrkor, och muslimerna här är inte främmande

för kristna kyrkor, det finns det ju i deras hemländer också. Ofta handlar det om att hitta ett sammanhang man trivs i, det kan vara en kör, eller man möter landsmän i köket, och då får man en kontakt som är överordnad religionstillhörigheten, säger Andrea.

– Förhoppningen är att det här ska bli en fullt uppbyggd filial från Bergsjöns sida, att vi ska få möjlighet att hyra egna lokaler. Det är bra i Bergsjöns kyrka, men det är fruktansvärt trångt. Jag kan sitta och ha samtal med socialtjänsten och plötsligt rasar det in x antal papperslösa ungar som ska ha matvaror utdelade, och de pratar inte svenska så jag kan inte säga ”gå upp till mamma”. Det är fullt ös hela tiden, och vi behöver helt enkelt en lokal till skolundervisningen.

SOM DET ÄR nu kör man på som om döden inte finns, samtidigt förstår Andrea att det är ett jätteproblem att bara ha ordnad finansiering för resten av 2019.

– Vi har tagit på oss ett ansvar, vi kan inte plötsligt säga till människor: jag är ledsen, nu är det slut, nu finns inte detta längre. För de som går hos oss skulle det vara en katastrof, vi kan inte backa. Jag hoppas att Göteborg ska fortsätta vara en stad där saker hänger ihop, att det finns gemenskap och samhällsliv, och att det inte är uppdelat i olika områden, och då är det sånt här vi behöver göra. Och när det gäller kyrkan tror jag att det är precis sånt här man behöver göra.

DET HANDLAR INTE om att springa på de bollar som är aktuella just nu, utan ett långsiktigt samhällsbyggande. Samhället kommer att se ut så här, och då är det så här vi måste jobba. Och svårigheterna är ju egentligen inte att möta människor, även om det är människor med problem, för det är ju kyrkan bra på. Svårigheterna är ju allt det nya praktiska. Det vi lär oss

varje dag här är överförbart till alla församlingar på ett sätt, nämligen att se vad människorna behöver på den plats där man är, resonerar Andrea Bruzelius.

– Vad är behoven i samhället just här? Att bara ha en kyrka och och tro att folk ska komma till gudstjänster, attraherade av olika lärosatser, det kan vi lära av vår erfarenhet att det är inte där det börjar. Att snarare göra något konkret, i lokalsamhället, då händer det grejer!

Hur har pastoratet förändrats eller påverkats när det gäller identitet och inriktning, utifrån integrationsarbetet 2015-2019?

I stora delar av pastoratet har detta med integration och mångfald varit en naturlig del under lång tid. Genom arbetet med ENVIS har det fördjupats i Bergsjön och Kortedala församlingar. I Kortedala har också mångfaldsperspektivet i arbetet blivit tydligare under senare år, inte minst eftersom andelen nya svenskar i området ökat, något som också gäller gudstjänsten. I Bergsjön finns integrations- och mångfaldsperspektivet i ”generna” sedan många år tillbaka. Som en av de drivande församlingarna i nätverket Framtiden bor hos oss har man ju så att säga varit en ”spjutspets” i det arbetet.

Hur planerar ni framåt utifrån erfarenheterna från perioden?

Integration, samverkan med andra aktörer i samhället, och ekumenik och religionsdialog ligger högt på agendan i pastoratets arbete, och så kommer det att fortsätta.

MARIA OTTENSTEN
Kyrkoherde i Nylöse
pastorat

Religionsdialog som ett fredsarbete

Dalabergs församling vill vara goda grannar. Tillsammans med den intilliggande moskén, kommunen och föreningar i området har församlingen byggt upp ett nätverk för att skapa större öppenhet och förståelse för olikheter. Ett viktigt resultat är kvinnogruppen Power of pink.

Utanför Dalabergskyrkan i Uddevalla är det rena karnevalsstämningen. Matförsäljning, uppträdanden och massor av folk i alla åldrar. Dalabergsdagen är ett återkommande arrangemang som knyter samman boende, föreningar och företag runt torget på Dalaberg. Kyrkan finns med som en självklar aktör.

– Vi är en folkkyrka, och samtidigt en naturlig del av det här området, som är en väldigt mångkulturell miljö. Dalabergskyrkan har länge samverkat med andra delar av torget. Vi har en moské femtio meter bort. Religionsdialog är helt naturligt här, det är inget vi har konstruerat, säger Catarina Svensson Brodén, präst i Dalabergs församling.

Catarina kan inte röra sig många meter över torget utan att bli hejdad av någon som vill prata. Här är kyrkan välkänd, och många räknar med kyrkans närvaro, trots att församlingen har en liten andel medlemmar i området.

PASTORATET SÖKTE PENGAR för ett integrationsprojekt 2015. Då var målet att strukturera arbetet med alla de erfarna medarbetare som redan finns i församlingarna i Uddevalla. De ville ha en integrationsgrupp som knöt ihop pastoratet.

– Vi tänkte att alla skulle få utbildning och handledning, och att gruppen skulle samordna de behov som kunde dyka upp. Många som jobbar ”på fältet” är väldigt ensamma i sina uppgifter. I gruppen har vi kunnat diskutera hur man gör på hembesök, i kontakten med någon som ska utvisas, vem som kan gå med till Migrationsverket och så vidare. Nu har vi en punkt på varje APT som berör integration. Vi har sagt att vi vill ha på oss ”integrationsglasögonen”, på samma sätt som vi har jobbat med barnkonsekvensanalys. Idag är det helt naturligt att man ringer varandra över stan, det var det inte förut. Det har blivit lätt att be om hjälp, och det har blivit en närmre relation till stiftskansliet, berättar Catarina.

– Religionsdialogen har inte varit med i projektet egentligen, men det blir ju mycket religionsdialog. Vi som jobbar i Dalabergskyrkan har alltid jobbat med integration. Söker man sig hit, då vill man jobba med det, menar Lasse Berndes, också präst i Dalabergs församling, och en av de drivande bakom kyrkans arbete med religionsdialog.

– När pastoratet reglerades och Dalaberg blev en egen församling 2015 var delvis tanken att vi skulle ha ett eget fokus på den mångkulturella miljön, men dialogarbetet började tidigare än så.

När vi skulle bjuda in elever på Dalabergsskolan till studiebesök, fick vi frågan: i vår klass är det 50% muslimer, det blir lite konstigt om vi bara går till kyrkan. Kan ni hjälpa oss så vi kommer till moskén också? Vi tog på oss det, det var en av våra första kontakter med moskén, berättar Lasse.

– Allt handlar ju om relationer, säger Catarina. Från början var det mycket artighetsvisiter, vi gick över med en blomma när det var ramadan till exempel. Jag upplevde inte att vi kände varandra. Men så skedde en stor förändring, jag tror det var 2013. I vårt café var det plötsligt en stor grupp muslimska kvinnor och barn. Då visste vi inte vad vi skulle göra. Det blev ett otroligt tryck på diakonin, och många undrade ”varför söker de inte upp moskén?” Men moskén har ju väldigt lite resurser, inga anställda, ingen personal på dagen. Vi är ett stort arbetslag.

FÖRSAMLINGEN FICK KONTAKT

med Andrew Wingate, präst i anglikanska kyrkan och föreståndare för mångkulturella S:t Philip's Centre i Leicester. Året därpå bokades en resa till Leicester, tjänstemän och politiker från kommunen bjöds in, och nästan hela församlingens personal följde med.

– Vi försökte få med någon från varje förening i området, sunnimoskén och somaliska föreningen hade med

Hur har pastoratet påverkats när det gäller identitet och inriktning, utifrån integrationsarbetet 2015-2019?

Vi har fått fler utomeuropeiska guds-tjänstdeltagare vilket gör att vi ibland läser texter t ex på arabiska.

Vi har startat och fortsätter med ett språkcafé där flera är engagerade och som en följd av de kontakterna har vi också haft flera knytalas med människor från församlingen och flyktingar och andra invandrare som fått se varann och mötas. Det har lett till att vi haft alpkurs på lätt svenska, sommarbibelskola på lätt svenska, smågrupp för nyomvända, församlingsläger med deltagare från olika länder.

Det har också gjort att integrationsarbetet för kvinnor tagit fart.

När detta händer i församlingarna gör det något med självbilden, vi är från olika hörn av världen men vi möts i gudstjänst. Vi har ett diakonalt uppdrag att öppna samhället för nyanlända. Vi är med i detta.

Hur planerar ni framåt utifrån erfarenheterna från perioden?

Vi vill utöka kvinnoarbetet med ett mansintegrationsarbete som vi börjar planera nu. Fast flyktingströmmen kraftigt har minskat fortsätter vi med språkcafé och att hjälpa folk över språkrösklarna in i gemenskapen i kyrka och samhälle.

GÖRAN STARKE

vik Kyrkoherde, Uddevalla pastorat

två representanter var. Vi ville lära oss av hur de hade jobbat med religionsdialog i Leicester som har trettio års erfarenhet, och när vi kom hem blev det naturligt att fortsätta jobba tillsammans, säger Catarina.

– Vi bestämde oss för att nu ska vi träffas en gång i månaden, och det har vi gjort sedan dess. Vi är fyra parter som är grunden i det vi kallar religionsdialogen, det är shiamoskén, sunnimoskén, somaliska föreningen och Svenska kyrkan. Men det är andra församlingar och föreningar som deltar också. Senaste året har eritreanska kristna varit med mycket. Kommunen och skolorna är intresserade av att vara med, och då är det ofta rektorer och kuratorer från de närliggande skolorna som är med på mötena. Det är deras chans att möta föreningarna, säger Lasse.

Tanken med träffarna är att upprätthålla kontakten och kunna jobba med det som är gemensamma hjärtefrågor. Även om gruppen kallas Religionsdialogen pratar man inte jättemycket religion.

– Ibland kommer vi in på det och säger att vi borde göra det mera för det är jätteroligt, menar Lasse.

– Annars är det mycket som kretsar kring omsorg om barnen i området,

vi har en del kriminalitet och såna saker. Dalaberg räknas som ett utanförskapsområde i kommunen, men polisen ser det inte som ett problemområde, det går inte att jämföra med t ex Bergsjön eller Kronogården i Trollhättan. Och det beror delvis på att det finns engagerade föreningar, säger Lasse.

GRUPPEN ORDNAR nattvandringar och går ut på skolorna tillsammans då och då för att svara på frågor från eleverna.

– Bara att de får se oss komma tillsammans är värdefullt, säger Lasse.

– I Leicester lärde vi oss uttrycket ”goda grannar”. När ungdomarna ser att vi alla känner varandra, att vi hejar på varandra när vi möts, då blir det svårare att slå ner någon. Det är mycket av ett fredsarbete, och vi har en längtan att det ska bli djupare. Men nu fokuserar vi på att upprätthålla en god stämning i området, säger Catarina.

– I media är religion ofta något ont. Men vi vill leva i vår tro, det har vi gemensamt.

Hälften av den gudstjänstfirande församlingen kommer från andra traditioner än den traditionellt svenska. Dalabergskyrkan är mycket influerad

av människor från Libanon, som har bott här de senaste tjugo åren, både ortodoxa och maroniter.

– De har byggt upp församlingen och påverkat oss mycket. Det fungerar bra tack vare att vi fokuserar på det som är gemensamt, Kristus i centrum, istället för det som skiljer oss åt, säger Catarina.

Dalabergs församling påverkades mindre än flera andra i Uddevalla-trakten under flyktingvågen 2015. Här fanns redan ett stort arbete med integration, och personalen var ganska förberedda. En skillnad blev att Dalabergs arbetssätt plötsligt spreds över hela Uddevalla. Många syrier sökte sig till exempel till den gamla kyrkan inne i centrum.

– Det påminde nog mer om den typ av kyrkor de var vana vid, säger Catarina.

KVINNOFRUKOSTAR HAR FUNNITS

länge i Dalabergskyrkan, men för ett par år sedan gjordes en satsning på integrationsträffar för kvinnor i kyrkans Café Basilika. Det visade sig att kvinnorna i området ville träffas själva, och nu kommer många varje gång.

– Det är jätteroligt, för det är en sån blandning. Det är aktiva muslimer och aktiva kristna, och såna som är kristna av tradition men inte särskilt religiösa. Vi pratar om hur man håller ihop i familjen, om att förstå språket, och vi samlas ofta kring något som alla kan, t ex att laga mat, att sy.

Ramen för arbetet är kvinnogruppen POP - Power of pink. POP träffas varje onsdag eftermiddag i Dalabergskyrkan, och har blivit en plats för att lära känna nya människor, lära sig nya saker och dela med sig av egna erfarenheter.

– Vi har ett bra samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan, och jobbar mycket med att ta reda på vad gruppens behov och längtan är. Det ska vara ett avslappnat och kravlöst rum, förklarar Catarina.

De senaste fem vårarna har det arrangerats en religionsdialogvecka på

Dalaberg. Syftet är att skapa ett gott klimat och förståelse för olika sätt att leva. Det är också ett sätt att synliggöra det arbete som religionsdialogen gör under året.

– Första året hade vi religionsdialogveckan precis efter attacken mot Charlie Hebdo i Paris, och vi hade planerat ett panelsamtal i moskén. Det var knöckfullt med folk som hade massor av frågor.

Utöver panelsamtal har programmet under veckan bestått av föredrag, gemensam fredsbön, kvinnofrukost och mässa. Allt med dialog och ömsidig förståelse som röd tråd.

– En viktig sak att nämna är att vi har ett stort stöd från kommunen också, berättar Lasse.

– Ett par av kommunalråden har varit med på dialogmötena, och handläggarna på kommunens integrationsavdelning ser oss som en viktig samarbetspartner. De är väldigt öppna för att jobba tillsammans med oss.

Lasse Berndes berättar om upplevda skillnader mellan kulturer och religioner, och att mycket beror på våra förväntningar.

– En sån sak handlar om könsmaktordning, som säger att männens område är det offentliga och kvinnornas område är det privata, hemmet och barnen. I Sverige har ju religionen på senare tid blivit allt mer en privatsak, och i takt med det blir religionen kvinnornas område på ett särskilt sätt, säger Lasse.

För många från Mellanöstern hör religion till det offentliga livet, därmed till männens område. Det kan ge upphov till en kulturkrock som vi inte är riktigt medvetna om, förklarar han.

– Vi kommer till moskén och det är fullt med män där. En spontan reaktion kan vara att här är det något som inte stämmer. Vi är vana vid att det ska vara mest kvinnor när det handlar om religion. Jag tror att det är en generationsfråga, det kommer nog att förändras.

Lasse berättar att bland somalierna har kvinnorna en stark ställning. Även

om det är väldigt segregat, och det är tydligt att männen företräder familjen i det offentliga, så är familjen och det privata en mycket större del av livet, och där är det kvinnorna som har ansvaret. Det offentliga livet i Somalia är väldigt litet för vanligt folk.

– Det är lite som på Bibelns tid, och vi gör samma tankefel som när vi läser Bibeln. Oj, ska kvinnorna bara stå där i köket! Men det är ju för att det offentliga är så stort för oss. För dem var hushållet nästan hela livet.

NÅGOT SOM DELVIS kan ses som en frukt av integrationsprojektet är succén med det stora kvinnonätverket.

– Det är en sak vi har pratat om i fem-tio år, och som vi har försökt att röra oss mot, och nu har vi sett det ske. Jag vågar inte säga att det inte hade hänt utan projektet, men det har ju definitivt hjälpt. I början var det frustrerande att deltagarna ibland ville andra saker än vad vi ville. Men vi vill gå in i arbetet med ett lyssnande förhållningssätt. Lyssnande som en aktiv handling är väldigt viktigt, och vi tror att vi har varit bra på att anpassa oss efter vad som efterfrågas.

Trots framgången är Lasse och Catarina inte benägna att luta sig tillbaka. Nästa steg är att försöka göra något för männen. Allt för att fortsätta visionen om att vara goda grannar.

CAFÉ BASILIKA, med ideella medarbetare från församlingen, är en naturlig träffpunkt på Dalaberg. Kvinnonätverket Power of pink träffas i caféet varje vecka och tar en aktiv del i livet på Dalaberg.

På Spenshult är förtroende nyckeln till allt

På Spenshult, tjugofem kilometer nordost om Halmstad, väntar 600 flyktingar på antingen uppehållstillstånd eller utvisning. Med samtalsstöd och social närvaro gör Svenska kyrkan livet på förläggningen mer uthärdligt.

På infartsvägen till Spenshult går människor i vägkanten till och från busshållplatsen ute vid Nissastigen. Förutom bussen till Halmstad finns inte många kontakter med omvärlden när man bor på Spenshult. På Spenshults flyktingboende arbetar fyra personer från Svenska kyrkan med att bryta isoleringen och förbättra livskvaliteten för de boende, Lina Andersson, Andreas Sundelid, Sophie Nilsson, och Katarina Hultstrand. Katarina Hultstrand är flyktingsamordnare för Svenska kyrkan i Halmstad och Oskarström.

– Jag ser Svenska kyrkan som en livboj, som har en betydande roll både här och ute i samhället. Och vi har under de senaste åren skapat som en lina runt hela Halmstad, där folk krampaktigt håller fast, eller släpper taget för att de går vidare.

Katarina Hultstrand är barnmorskan som inte nöjde sig med att titta på, utan begav sig ut på olika volontäruppdrag i Europa under den stora flyktingvågen från Syrien 2015. När hon kom hem såg hon att Svenska kyrkan sökte en flyktingsamordnare i Halmstad. Hon sökte, fick jobbet och sa upp sig efter 22 år som barnmorska.

FRÅN BÖRJAN HANDLADE jobbet om att hjälpa flyktingar på olika boenden i Halmstad. Katarina riktade in sig på att skapa relationer med kvinnor och ordna aktiviteter utifrån deras behov. I samma veva öppnade Migrationsverket förläggningen på det tidigare sjukhuset Spenshult.

– Det fanns inte i planen från början att jag skulle jobba här. Men när de flyktingar jag arbetade med i Halmstad flyttade till Spenshult fick

jag möjlighet att följa upp det arbetet, tack vare projektpengar från Göteborgs stift. Då började jag arbeta med Andreas Sundelid och Lina Andersson som jobbar i Oskarströms pastorat, där Spenshult ligger rent geografiskt.

VI VILL HA ETT GOTT samarbete mellan kyrkan och Migrationsverket här på Spenshult, säger Katarina Hultstrand.

– På området ligger en av Migrationsverkets mottagningsenheter. Numera har vi en kontaktperson som vi har direktnummer till, men de syns inte ute på området. Det enda vi ser av dem är fyra Securitasvakter som patrullerar runt, och när mottagningen är öppen så står de utanför dörarna. Fyra vakter med batonger och skyddsvästar. Det är en sorglig miljö. Det är det verkligen, säger Katarina.

EN AV DEM som tidigare bott på Spenshults flyktingboende är Neamat Albayati. Hon och hennes man Akram är väldigt engagerade i det arbete som Svenska kyrkan och Röda korset bedriver i den före detta personalbostaden på Spenshult.

I ETT LITET putsat hus i utkanten av området har Svenska kyrkan och Röda korset sin bas på Spenshult. Här ryms både matlagning och samtalsmottagning, hit kommer till exempel mammorna med desperata behov att tolka utvisningsbeslut, och de ensamma pojkarna som behöver en fast punkt i tillvaron. Idag är det öppet hus under eftermiddagen och människor kommer och går allt medan det mörknar utanför. Vi hittar ett rum där vi kan prata någorlunda ostört.

– De bor i jättetrista kala rum. Men de flesta är nästan alltid på sina rum ändå, för det finns inget sällskapsutrymme, inga lekrum till barnen. Med alla skolbarn funkar det jättebra. Det kommer skolbussar som skjutsar dem till skolor i närområdet, men också inne i Halmstad, berättar Katarina.

– Det har provats en massa olika aktiviteter, flera studieförbund har varit här. En del har lagt ner verksamheten för det kommer väldigt få trots att det bor så många här. Det är jättesvårt att nå ut med information. För Migrationsverket får vi inte lov att sätta upp lappar någonstans. Vi använder oss av WhatsApp och Facebook och försöker sprida muntlig information. Igår hade de till exempel möjlighet att åka skridskor, att låna

skridskor gratis, men det var ingen som kom. Så det är svårt.

Halmstads kommun finns också på Spenshult med aktiviteter, spelar fotboll, lär människor att simma.

– Det är kommunen, kyrkan och Röda korset som är här mest. Vi från kyrkan är det enda fotfolket på området, som gör de diakonala insatserna. Vi finns här fyra gånger i veckan. Röda korset gör oerhört mycket också. Bland annat har de ett litet syrum, dit man kan komma och laga sina kläder. Vi samarbetar jättebra, säger Katarina.

FRÅN BÖRJAN HAR Katarina jobbat med att bygga upp ett nätverk av organisationer och människor kring verksamheten. Kyrkan samarbetar med Länsstyrelsen, Region Halland, med idrottsföreningar, med föreningen Agape i Halmstad. I mångas ögon är ändå Svenska kyrkan kärnan i flyktingengagemanget, berättar Katarina med stolthet.

– Lina är anställd på samma sätt som jag, Andreas har en lite annan roll, han jobbar mer inom diakonin, både här och i Oskarström, han har varit mycket på skolor och informerat om flyktingar och varit med på rasterna, det är mycket konflikter kring flyktingbarnen där. Jag har lagt mer av min tid på de ensamkommande

killarna, och där har vi ett jättebra samarbete med Agape. Där har vi ett café dit det varje vecka kommer 60-80 killar. De bjuds på fika, och vi pratar, det blir som en frizon där man kan skratta och vara glada, säger Katarina.

MÅNGA AV DE flyktingar som kom 2015 är inne på fjärde året av vältan, och mår oerhört dåligt av det. Sommaren 2017 berättar Katarina Hultstrand att det bodde hundrafemtio barn på Spenshult, nu är det ungefär fyrtio. Samtidigt finns här närmare tvåhundra ensamkommande killar som har fyllt 18. Många av dem åker regelbundet in med bussen till Halmstad, för att träna svenska på Sensus språkcafé.

Plötsligt knackar det på dörren, Lina sticker in huvudet i dörröppningen.

– Det har nyss kommit en buss med en massa afghanska pojkar. Jag måste gå ut och hjälpa till.

– Det är svårt att alltid ligga steget efter. Det hade ju varit mycket lättare om vi fick lite info innan, så vi kunde vara förberedda. Problemet är att Migrationsverket har sekretess, och inte får dela med sig av information till oss. De får säkert sina order om att den och den ska lämna boendet. Och är det så att någon har fått sitt

sista avslag, då knackar Migrationsverket eller Securitas på dörren, och bara säger varsågod att lämna.

Katarina och Lina har sett flera problematiska utvisningar nu än för två år sedan. Då fanns det fortfarande hopp. Då trodde de flesta att det skulle gå bra. Men nu är de inne på fjärde året och tappar tålamodet.

När Lina och hennes kollegor har öppet på tisdagar och torsdagar är de beredda på allt och inget. Verksamheten beror helt på vad som dyker upp.

– De boendes behov styr, och vi följer efter. Andreas är väldigt bra på aktiviteter ute, åka skidor, spela fotboll och så. Det är hans sätt, och han är fantastisk på det, säger Lina.

SVENSKA KYRKANS MÅL är att speciellt nå och stärka kvinnor och barn. Där har det uppstått svåra situationer, Katarina möter mer och mer av hederskultur. Många kvinnor har tidigare inte vågat berätta om våld och övergrepp. I sin första intervju med Migrationsverket har de kanske haft en manlig handläggare, en manlig tolk, en manlig advokat. Då säger de ingenting. Så det viktigaste för Katarina och Lina har varit att skapa trygga relationer. Det har tagit tid för känslorna att tina upp, men Katarina upplever att de har vunnit de boendes förtroende.

– Lina hjälper dem mycket med deras överklaganden och så, medan jag försöker ta reda på hur vi kan jobba med hedersvåld. Vi matchar varandra väldigt bra. Det många kommer med just nu är sin förtvivlan över att ha fått sitt sista avslag. De vet att nu är det bara utvisning som väntar. I och med det blir de också av med sin advokat. De har bara en möjlighet kvar och det är att skriva något som heter verkställighetshinder. De är ju förtvivlade och desperata när de får det här beskedet, säger Katarina. Då har de ingen rätt till mat, sjukvård, ingenstans att bo, ingenting. Och det-

Hur har pastoratet påverkats när det gäller identitet och inriktning, utifrån integrationsarbetet 2015–2019?

Medarbetarna på Spenshult har förmåga att ge röst åt människor som behöver hjälp med att föra sin talan. Jag tror och hoppas att detta har smittat på ett sådant sätt att vi fått skarpare blick också för den mer dolda utsattheten.

Genom arbetet på Spenshult har kyrkan blivit mötesplats där vi försöker arbeta gränsöverskridande med asylsökande och bofasta, framförallt i Oskarström. Vi möts kring sådant vi har gemensamt med varandra och kring sådant som skiljer oss åt. Vi tror att avstånd skapar och befäster okunskap och rädsla medan möten och samtal skapar förståelse.

Generellt tror jag att alla de erfarenheter vi gjort är värdefulla och tillämpbara i allt övrigt arbete.

Hur planerar ni framåt utifrån erfarenheterna från perioden?

Min bedömning är att vi befinner oss i två parallella verkligheter, som just nu inte ser ut att kunna mötas.

Först och främst den mänskliga verkligheten. Klart är att asylboendet på Spenshult

kommer att finnas kvar t.o.m. 2023. Detta innebär fyra år av ständig genomströmning av människor. De flesta kommer att få tillbringa tiden på Spenshult i väntan på att utvisningsbeslut verkställs. De diakonala och självårdsmässiga behoven kommer att öka kraftigt.

Sedan har vi den ekonomiska verkligheten. Signalerna från stift och rikskyrkan till församlingar och pastorat med arbete på asylboenden är att möjligheterna till ekonomiskt stöd inte föreligger efter 2019. Samtidigt är jag fullt medveten om vad vistelsebegreppet innebär för den lokala församlingen/pastoratet. För Slättåkra-Kvibille församling motsvarar Spenshults asylboende en befolkningsökning med 24–28% och för pastoratet en ökning på 4–5%.

Spenshult är ett av två-tre kvarvarande asylboenden i hela landet. Min personliga åsikt är att det är orimligt om Svenska kyrkan på riks- och stiftsnivå, med hänvisning till vistelsebegreppet, lägger ett nationellt åtagande i knät på några få församlingar/pastorat att lösa.

Tyvärr är framtidsperspektivet inte längre än året ut, vilket innebär att vi får planera efter två olika scenarier:

- 1: Stiftet fortsätter att möjliggöra för oss vara en resurs för människor på Spenshult.
- 2: Utifrån de resurser pastoratet själv förfogar över kommer vi att göra det vi kan, i praktiken innebär det en mycket kraftig inbromsning i jämförelse med dagens arbete.

ANDERS CARLWE

Kyrkoherde i Getinge-Oskarströms pastorat

KATARINA HULTSTRAND OCH LINA ANDERSSON är anställda av Halmstads församling respektive Oskarströms pastorat för att arbeta med stöd till asylsökande på Spenshults flyktinförläggning.

ta möter vi nu varje vecka. Det gjorde vi inte förut. Det är ganska tufft.

– Egentligen är det så att det tar fyra veckor från beslutet till dess att det vinner laga kraft, och på den tiden ska den asylsökande själv skaffa resehandlingar, pass och helst boka flygbiljett. För vilka pengar då? De kan inte ens ta sig till ambassaden i Stockholm. Och jag tror att de låter bli att göra det, för de vill inte. De drar filten över huvudet och tänker att det händer inte. Jag gör inget, så kan de inte skicka mig. Men efter fyra veckor har alltså Migrationsverket rätt att kasta ut dem från Spenshult, och det gör de, konstaterar Lina.

– Men även om de blir utvisade så har vi gjort det vi kan, och de är så tacksamma, fortsätter hon.

– De här mötena ger så otroligt mycket, vi skulle inte vilja ha något annat jobb!

Många av de som har fått stanna, och som flyttar från Spenshult till någon kommun, håller kontakt via Facebook. Många önskar att stanna i Halmstad, och Lina träffar dem ibland på bussen.

– De är fortfarande väldigt ensamma. De ringer oss fortfarande, för de har ingen annan, säger Lina.

RELATIONERNA ÄR JÄTTEVIKTIGA, och det hade nog jag också tyckt om jag var ny ett annat land. Det är absolut min viktigaste uppgift här. Ur relationerna har jag fått förtroende, så att jag har kunnat hjälpa på riktigt, säger Katarina.

– Det är ett stort bekymmer att männen styr över kvinnorna, men det förändrats ju mer vi träffas, mycket tack vare Neamat, som har haft träffar med kvinnogrupper. Nu kan männen vara i köket och laga mat,

eller diska, för ett år sedan var det otänkbart.

– När jag har träffat gravida kvinnor här har vi kunnat gå undan i enrum. Jag har tidigare varit med på många förlossningar, och här har vi kunnat prata om det. Vi har pratat om olika traditioner, och de här förlösande skratten - när vi inser att vi skrattar åt olika saker! Det handlar ju inte bara om att bryta bilden av att svenskarna är värda mer än invandrarna, det finns ju en osynlig rangordning mellan olika etniska grupper. Det blir ofta konflikter som vi behöver prata mer om, till exempel mellan olika etniska grupper, eller på grund av att man har olika syn på könsroller. Vi pratar om vad som kan krävas av dem om de vill jobba i Sverige, förklarar Katarina.

TJUGOFEM KILOMETER nordost om Halmstad, i ett naturreservat intill Nissan, ligger Spenshult. För hundra år sedan byggdes anläggningen som sanatorium för tuberkolossjuka, och fick ett vackert slottsliknande yttre. En liknelse som nu bara stämmer på ytan. Här bor just nu över 500 flyktingar i väntan på antingen uppehållstillstånd eller utvisning. En del har bott här i flera år, i delade rum med våningssängar och gemensamt kök i källaren.

SOPHIE NILSSON är en av Svenska kyrkans medarbetare på Spenshult. I huvudbyggnadens källare har kyrkan ett förråd med saker som har skänkts av framförallt handlare i bygden. Kassor med allt från hygienartiklar till godis delas ut bland de boende.

Ju längre tiden går desto mer går tankarna mot mer långsiktigt integrationsarbete, men det är fortfarande svårt att hitta kopplingarna till det lokala församlingsarbetet. Katarina Hultstrand har varit med på olika samlingar och berättat om sitt arbete, men engagemanget blir ofta kortvarigt.

VI HAR TVÅ VOLONTÄRER här idag, och detta är ungefär lika stort som Halmstad sjukhus. Det finns så många här med psykiska problem, och vi är max tre, fyra som jobbar med dem här. På ett sjukhus är de hundratals som jobbar med sina patienter. Det finns möjlighet för fler volontärer att hjälpa till, men man måste ha ett starkt intresse av att finnas till för människorna som bor här, för det är ett ostrukturerat arbete, och det är rörigt.

Hur fortsättningen ser ut för

Svenska kyrkans flyktingstöd på Spenshult efter 2019 är oklart. Men Lina och Katarina saknar inte visioner.

– För att det här arbetet skulle bli så bra som möjligt skulle jag vilja öppna ett integrationscentrum, berättar Katarina.

– Här har vi ju öppet hus två dagar i veckan, men jag tänker också att vi skulle ha en rådgivningsmottagning en dag i veckan, där vi kan hjälpa dem som har ärenden de vill ha hjälp med. Det skulle kunna vara för hela Halland. Våra flyktingar bor långt, långt ut, i Hyltebruk, Kinnared, i Rydebruk, men de tar sig ju också in till Halmstad, för att gå till Sensus eller för att handla i de arabiska butikerna. I det här integrationscentret skulle vi finnas, alla som vill jobba med flyktingar och är bra på det, tillsammans med Röda korset, Rädda barnen och

andra. Där skulle vi ha mottagning för enskilda samtal, kanske med ett traumacentrum där de hade varit duktiga på att ta hand om det här med hedersvåld. Där skulle man också kunna ha akutplatser.

– Från och med nästa år bidrar inte Kyrkomötet med mer pengar. Ska vi bara lägga ner allt nu? Jag och Lina har våra tjänster som projektanställningar året ut. Vi får se. Trots osäkerheten är det så stimulerande. Att se att det vi har byggt upp blir något bra, det ger så mycket energi. Att se deras glädje mitt i misären ger jättemycket.

Ali Ibrahim är 19 år, tar studenten från El och energiprogrammet på Falkenbergs gymnasieskola. Nu är alla prov avklarade och det är lugna veckor fram till studenten. Han har redan fått erbjudanden om elektrikerjobb genom tidigare praktikplats, men han är inte sugen på det. Under sommaren kommer han att jobba på GK:s i Ullared, sen får han se. Byggjobb lockar inte. Det kommer att bli jobbigt att lämna skolan. Inte så mycket för kompisarna som för själva miljön, en stabil plats att gå till varje dag, ganska förutsägbart.

- En del säger att det är lättare att få kompisar via jobb än i skolan, så det hoppas jag på.

ALI KOM PÅ egen hand från Afghanistan för att söka asyl i Sverige när han var 15. I väntan på beslut om uppehållstillstånd placerades han i ett så kallat HVB-hem (Hem för Vård eller Boende) tillsammans med andra asylsökande, där det fanns personal dygnet runt. Han har några kompisar från den första tiden i Sverige, men de träffas inte ofta, ibland ses de på stan. Nu bor Ali i en utslussningslägenhet. Den viktigaste mötesplatsen är numera Vinbergs församlingshem, där Svenska kyrkan har Öppet hus varje onsdag.

- Det är lättare att lära sig svenska när man måste göra det. Med mina kompisar pratar jag fortfarande afghanska. Om man bor själv, som jag gör, är detta en av de få platser där jag träffar svenskar och pratar svenska.

Rum för det vanliga livet

TILL ÖPPET HUS-KVÄLLARNA

brukar det komma 20-30 besökare, men ikväll är det väldigt lugnt i församlingshemmet. Kan det bero på ramadan?

– Visst, då får man ju inte äta som vanligt, säger Liaqat Shafi.

– Det finns väl mycket annat också, jag har hört att man inte ens får lukta på blommor säger Gunilla Gillander, en av de ideella som finns med på Öppet hus.

Killarna i köket nickar.

– Och man får inte kolla på tjejer, säger Ali Ibrahim, och alla skrattar.

Upplägget är ganska enkelt: det bjuds på mat, man träffas, äter och snackar, spelar spel. Det går att få hjälp med läxor och de som har behov av enskilda samtal har alltid tillgång till en vuxen att prata med.

– De som bodde i HVB-hem och fyllde 18 år blev hänvisade till Spenshults flyktingförläggning, och det tyckte jag verkade förfärligt. Jag bestämde mig för att erbjuda plats i mitt hem, och nu bor Zamen Ali hos mig, berättar Gunilla Gillander.

Gunilla är en av de vuxna, ideellt engagerade som finns i församlingshemmet på onsdagar. Två andra är Sofia Josefsson och Gerd Pontén. De bekräftar det Ali säger om språkets betydelse. Vi är inga proffs, men det är jätteviktigt att bara finnas där och prata om vardagliga saker, säger Gerd Pontén.

ALI FUNDERAR PÅ att läsa vidare på högskolan, kanske någon ingenjörsutbildning, men inte i år. Även om han

har klarat gymnasiet bra, känner han sig skoltrött. Det är några betyg han måste läsa upp för att komma in, och planen är att komplettera jobb med komvux under något år.

– Jag började i nian när jag kom hit, och allt var på svenska direkt, så även för att hänga med i till exempel matte måste du kunna svenska.

Ali fick uppehållstillstånd efter sju månaders väntan. Flera av de som kom samtidigt som honom fick besked redan efter fyra månader.

– Det var väldigt jobbigt att vänta. Jag var orolig och omotiverad. Det gick inte att koncentrera sig på något när jag bara väntade på besked. Varför skulle jag träna svenska om jag ändå skulle lämna snart? Allt vände när jag fick uppehållstillstånd. Det var då jag började prata svenska. Jag hade inte känt att jag behövde det förrän då.

2014 ERBJÖD SIG Svenska kyrkan att ordna fritidsaktiviteter för de ensamkommande flyktingar som Falckenbergs kommun hade tagit emot. Responsen var positiv, kyrkan bjöd in de ungdomar som hade placerats på ett HVB-hem, men ingen kom.

– Då åkte vi ner och presenterade oss. Vi fick med några till församlingshemmet, men det blev jättestelt, minns församlingspedagogen Per Franzén.

– Men vi körde på ändå, och det kom några fler killar. Hösten 2015 ändrades allt när det plötsligt kom 67 till vår öppet hus-kväll istället för 13.

Samma höst startade Vinbergs församling med läxhjälp i försam-

SOFIA ANDERSSON, GERD PONTÉN, MARIE SORTO, ZAMEN ALI GHOLAMI OCH GUNILLA GILLANDER delar vardagen med besökarna på Öppet hus-kvällarna i Vinberg.

lingshemmet. Marie Sorto, som även jobbar som kurator på Varbergs sjukhus, började en deltidstjänst här 2016.

– Jobbet handlar om att finnas till, fixa fika, lyssna och prata. Det är de som kommer hit som avgör vad vi ska fokusera på.

Från att ha fokuserat mest på språkträning handlar engagemanget

”Detta är en av de få platser där jag träffar svenskar och pratar svenska.”

för de ensamkommande ungdomarna nu mer om jobbsökning och att hitta sin plats i samhället.

– För mig är det ett laddat ord, ensamkommande. Det handlar om personer. Alla är olika, och det borde fler få uppleva, tycker Per Franzén.

SEDAN 2016 HAR han rollen som samordnare för flykting- och integrationsfrågor i Falkenbergs pastorat. Förutom engagemanget för de ensamkommande ungdomarna berättar Per om ett arbete som Svenska kyrkan bedriver tillsammans med Röda korset och kommunen. ”Språkvän” är en satsning där en nyanländ och en etablerad svensk matchas ihop och lär känna varandra. Efterhand är tanken att både språket och relationen till samhället ska stärkas, vilket Per Franzén bekräftar.

– Nu är vi uppe i ca 300 konstellationer, och har fått nittio procent positiv respons!

HVB-hemmen, där de ensamkommande afghanska killarna placerades, har stängt nu. 26 ungdomar är placerade i familjehem, flera bor i egna lägenheter, och nu behöver Per Franzén inte hämta dem längre, de tar sig till församlingshemmet själva.

TROTS ATT DET ekonomiska stödet från Göteborgs stift tar slut finns flykting- och integrationsarbetet kvar i den ordinarie budgeten även för nästa år. Uppbackningen från församlingsledningen är tydlig, och det finns många frivilliga som finns med och möter ungdomarna.

– Vill de komma så fortsätter vi. Det är klart att det hade varit kul om även de svenska ungdomarna hade kommit hit i sina epa-traktorer, säger Per Franzén, men det här arbetet är på ett sätt ett parallellt spår i kyrkans verksamhet. På lång, lång sikt kan man se det som ett missionsarbete, men här och nu är det ett sätt att vara en diakonal kyrka.

ZAMEN ALI GHOLAMI är en av de ensamkommande killarna från Afghanistan som har hittat ett positivt sammanhang i Vinberg. Efter skolan har han olika extrajobb inom vården, det finns hur mycket jobb som helst på till exempel äldreboenden, berättar han.

Zamen Alis mål är att jobba som undersköterska efter gymnasiet. Nu är han också avlönad av Svenska kyrkan för att jobba med Öppet hus-kvällarna. Zamen Ali, som gärna jobbar i köket ordnade ett stort

Per Franzén och Zamen Ali Gholami. Foto: privat.

nyårsfirande tidigare i våras. Det persiska och afghanska nyåret firas traditionellt vid vårdagjämningen och i år samlades runt åttio personer till nyårsfest i församlingshemmet.

– Det är inte svårt att hitta rätt råvaror för att göra persisk mat i Sverige, men det är svårt att få det att smaka som jag minns, säger Zamen Ali.

– Man vänjer sig vid nya saker, fortsätter Ali Ibrahim. När jag kom hit klarade jag inte av maten i skolan. ”Kokt potatis, hur kan man ens äta det!” Nu har jag vant mig och tycker att potatis är gott. Nu är svensk mat det vanliga.

Ikväll bjuds det på varma mackor med kyckling. Efter maten sitter en del och snackar i soffan, ett gäng samlas runt ett fotbollsspel, i bakgrunden hörs en gitarr. Det är på något sätt det som är målet med att träffas på Öppet hus. Det vanliga livet.

STAFFAN ORRDAL
Kyrkoherde i Falkenbergs pastorat

Hur har pastoratet påverkats när det gäller identitet och inriktning, utifrån integrationsarbetet 2015-2019?

Jag tror att det har skapat en större medvetenhet om att vi är en del av ett stort sammanhang, om att göra medvetna val och att tänka efter vad det betyder att vara kyrka här och nu.

Hur planerar ni framåt utifrån erfarenheterna från perioden?

Det finns inga direkta konsekvenser, men jag ser att vi i många frågor, inte mest den församlingsinstruktion som växer fram, har med oss erfarenheter från detta arbete. Det har också knutit nya människor till våra församlingar, som kommer att vara med att forma kyrkan.